

LITO -HANKE

LITO -hanke

Loppuraportti

Toteuttaja Metka Taide- ja Kulttuuriyhdistys ry
Hankeaika 1.4.–31.12.2026

Projektipäällikkö Arja Korhonen
Myönnetty apuraha 4 000 euroa

1. Hankkeen lähtökohdat ja tavoitteet

LITO-hankkeen lähtökohtana oli ajatus siitä, että tyhjät, käytöstä poistuneet ja purkamista odottavat rakennukset voidaan nähdä ongelman sijaan mahdollisuutena. Taiteen avulla niistä voidaan tehdä väliaikaisia kohtaamispaikkoja, joissa syntyy taidetta, yhteisöllisyyttä ja uudenlaista suhdetta omaan asuinympäristöön.

Alkuperäisessä hankesuunnitelmassa tavoitteena oli luoda Lieksaan uudenlainen purkutaiteen tapahtuma ja taidekokonaisuus, vahvistaa asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, lisätä eri taustoista tulevien ihmisten vuorovaikutusta sekä tuoda esiin paikallista taideosaamista. Lisäksi tavoitteena oli kokeilla mallia, jossa tyhjillään olevia tai purkamista odottavia tiloja voidaan hyödyntää kulttuuri- ja taidetoiminnassa.

Hankkeen toteutuksessa alkuperäinen ajatus kehittyi vaiheittain. Yksittäisen purkutaidetapahtuman sijaan Aholantie 15 ympärille muodostui kokonaisuus, jossa taide, valaistus, musiikki, yhteisöllinen tekeminen ja purkutalon historia liittyivät toisiinsa.

LITO-hankkeen toimintaympäristönä oli Lieksan Rantalan alue, joka on perinteisesti ollut merkittävä vuokra-asumisen alue ja jossa näkyvät voimakkaasti kaupungin rakennemuutoksen, väestön vähenemisen ja palvelurakenteen muutosten vaikutukset. Alueella on paljon kaupungin ja muiden toimijoiden vuokra-asuntoja sekä kerrostaloja, joista useita on jo purettu tai jotka odottavat purkamista. Lieksassa on viime vuosina jouduttu sopeuttamaan asuntokantaa vähentyneeseen kysyntään, ja esimerkiksi Sankkilantie 7 ja Reunatie 13 kerrostalot purettiin vuonna 2022.

2. Hankkeen toteutus

Hankkeen aikana toteutettiin kolme toisiaan tukevaa kokonaisuutta:
1. VALO – rakennuksen muuttaminen taiteen ja valon avulla näkyväksi
2. Keltainen toukokuu – yhteisöllinen tapahtuma ja X-taiteen lähtölaukaus
3. Purkutalo X-taide – Aholantie 15 muuttaminen väliaikaiseksi taidetilaksi

Näiden kokonaisuuksien kautta alkuperäinen tavoite purkutaiteen ja osallistavan kaupunkikulttuurin kehittämisestä konkretisoitui käytännössä.

3. VALO – rakennus taiteen näyttämönä

Maaliskuussa 2026 järjestettiin VALO-tapahtuma, jossa Aholantien kerrostalon ikkunoihin tehtiin silkki-ja japanin paristä ja pahvista taideteokset (yhteensä 66 kpl), jotka valaistiin led-valoilla. Tavoitteena oli nostaa tavallinen kaupunkiympäristön rakennus hetkellisesti uudella tavalla näkyväksi ja tuoda siihen taiteellinen näkökulma ja tuoda Rantalan alueelle ensimmäinen taidetapahtuma.

Valaistuksen avulla rakennuksen arkkitehtuuri muuttui osaksi taiteellista kokonaisuutta. Tutusta ympäristöstä tuli hetkeksi jotakin muuta – paikka, joka herätti huomiota ja kutsui katsomaan tuttua rakennusta uudella tavalla.

VALO oli tärkeä kokeilu myös LITO-hankkeen ajatuksen kannalta. Se osoitti, että taidetta voidaan viedä sinne, missä ihmiset liikkuvat ja elävät, eikä taiteen tarvitse tapahtua perinteisessä galleriassa tai kulttuuritilasssa.

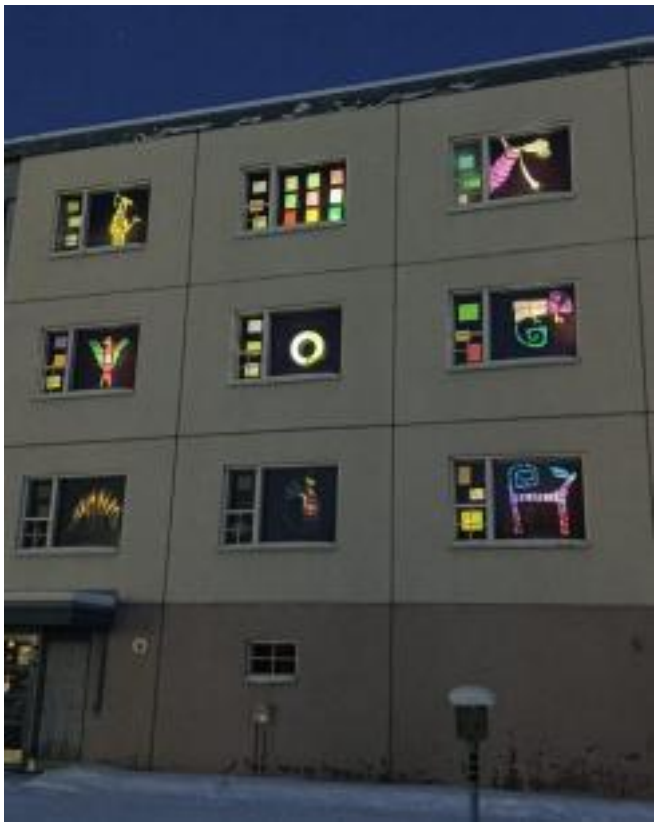

4. Keltainen toukokuu – yhteisöllisyys käynnistää taiteen

18.5.2026 järjestetty **MHAW2026 – Keltainen toukokuu** toteutettiin yhteistyössä Lieksan Somaliperheyhdistys ry:n ja Joensuun Mieli ry kanssa. Tapahtuma oli osa Mental Health Art Week -kokonaisuutta ja samalla lähtölaukaus Aholantien Purkutalo X-taide -projektille.

Keltaiset ympyrät muodostivat tapahtumassa näkyvän yhteisöllisen elementin. Niitä tekivät myös koululaiset, ja niitä käytettiin purkutalon ikkunoiden koristelussa.
Tapahtumassa oli musiikkia, taidetta, yhdessäoloa ja osallistavaa tekemistä. Tapahtuman avauspuheen piti Merja Mäkisalo-Ropponen. Piha-alueella esiintyivät pohjoiskarjalaiset punk-yhtyeet Puskaradio ja Niskaperseote. Tarjolla oli ilmaista pikkupurtavaa ja mehua. Samalla syntyivät ensimmäiset purkutalon taideteokset.

Tapahtuma toi yhteen eri-ikäisiä ihmisiä ja teki purkutyhjillään olevasta ympäristöstä hetkeksi elävän ja yhteisöllisen paikan.

B = BAD
DOOM

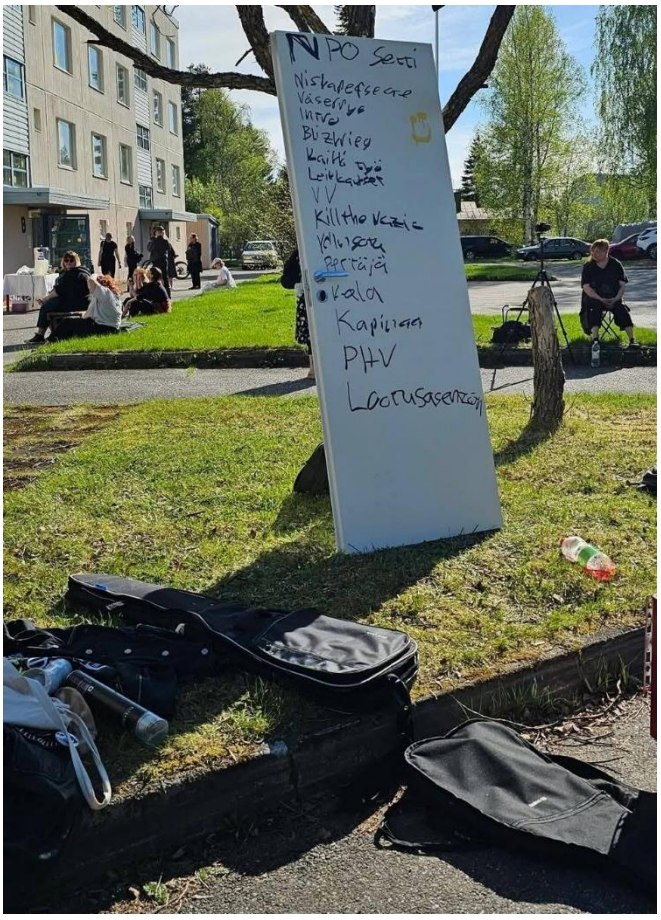
PHV

5. Purkutalo X-taide

Hankkeen näkyvin ja laajin kokonaisuus toteutettiin Aholantie 15 purkua odottavassa rakennuksessa.

Metka Taide- ja Kulttuuriyhdistys muutti rakennuksen hetkeksi surrealistisen taiteen taloksi. Purkutalosta tuli paikka, jossa taiteilijat pystyivät työskentelemään rakennuksen ehdoilla ja jossa yleisö pääsi näkemään taiteen syntymistä.

X-taiteessa hyödynnettiin rakennuksen olemassa olevia pintoja, rakenteita ja tunnelmaa. Taide ei ollut irrallinen elementti rakennuksessa, vaan rakennus itsessään toimi teosten lähtökohtana ja osana kokonaisuutta.

Toteutuksessa järjestettiin myös yhteisöllisiä työpajoja, joihin oli mahdollista osallistua ilman ennakkoilmoittautumista. Taiteilijat saattoivat samalla avata yleisölle teosten syntyprosessia. Materiaaleina hyödynnettiin myös lahjoituksina saatuja maaleja ja työvälineitä.

Yksi näkyvistä teoksista oli Salvador Dalin hahmo, jonka toteutukseen osallistui Eemeli ”Elukka” Ronkonen. Teos syntyi vaiheittain taiteilijan ja muiden tekijöiden yhteistyönä. X-taidetoimintaan osallistui yli 40 taiteilijaa, harrastajaa ja toimijaa.

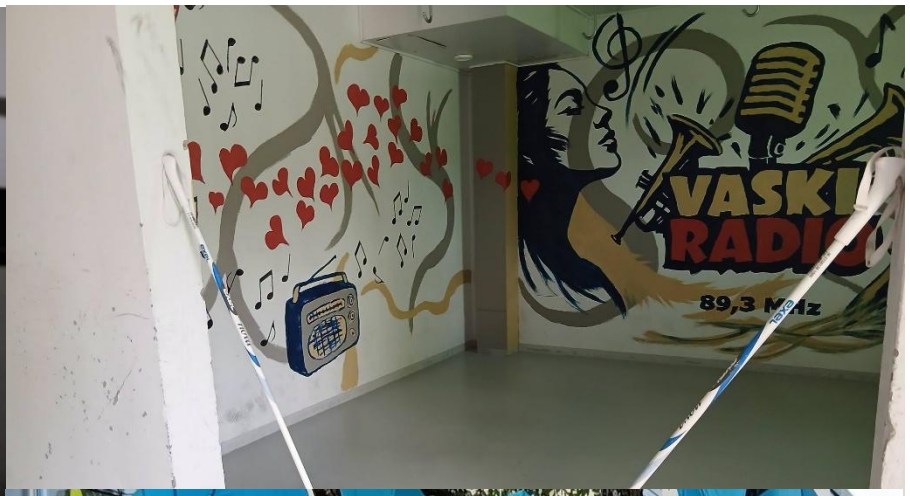
89,3 MHz

A

6. Osallistaminen ja yhteisöllisyys

Yksi LITO-hankkeen tärkeimmistä tavoitteista oli tehdä taiteen tekemiseen osallistumisesta mahdollisimman helppoa. Toiminta keräsi yhteensä yli 60 taiteen tekijää, työpajoihin osallistui 35 henkilöä. Näyttelypäivinä talossa vieraili yhteensä lähes 500 henkilöä. Talon piha-alueella vieraili muulloinkin runsaasti ihmisiä katselemassa taideteoksia, myös talon entisiä asukkaita kävi kertomassa muistojaan. Lito hankkeeseen osallistui taiteilijoita Lieksan lisäksi Helsingistä, Lahdesta, Tampereelta, Joensuusta, Valtimolta, Nurmeksesta ja Järvenpäästä. Lito -hanke ylitti lukuisia kertoja uutiskynnyksen.

Tavoitteena ei ollut rakentaa ainoastaan näyttelyä, jota ihmiset tulivat katsomaan, vaan antaa ihmisille mahdollisuus osallistua itse taiteen tekemiseen. Tämä toteutui erityisesti Keltaisen toukokuun ja X-taiteen yhteydessä. Koululaiset osallistuivat purkutalon ikkunoiden koristeluun, ja X-taiteen yhteisöllisissä työpajoissa ihmiset saattoivat osallistua teosten tekemiseen ilman ennakkoilmoittautumista. Näin purkutalosta muodostui paikka, jossa ammattitaiteilijat, harrastajat, lapset, nuoret ja alueen asukkaat saattoivat kohdata toisensa yhteisen tekemisen kautta.

Hankkeen aikana vahvistui ajatus siitä, että osallistava taide ei tarkoita pelkästään taidetyöpajaa, vaan mahdollisuutta kokea oma ympäristö uudella tavalla ja tuntea olevansa osa sitä.

7. Taide purkutilassa

LITO-hankkeen keskeinen oivallus oli, että purkutalo ei tarvitse olla viimeinen vaihe rakennuksen elämässä.

Ennen purkamista rakennus voi toimia taiteen näyttämönä, yhteisöllisenä tilana ja kaupunkikulttuurin kokeilupaikkana.

Aholantie 15 osoitti käytännössä, kuinka rakennuksen elinkaareen voidaan liittää vielä yksi vaihe: taiteen kautta tapahtuva viimeinen elämä.

Tässä mielessä X-taide toteutti alkuperäistä LITO-ajatusta erittäin konkreettisesti. Tyhjä ja purkamista odottava tila muuttui hetkeksi paikaksi, jossa syntyi toimintaa, kohtaamisia ja elämyksiä. Alkuperäisessä hakemuksessa tätä tavoitetta kuvattiin ajatuksena siitä, että unohdetut kaupunkitilat voidaan muuttaa hetkellisiksi voimavaroiksi.

Hanke vahvisti myös paikallisten ja alueellisten taiteilijoiden mahdollisuuksia työskennellä yhdessä. Purkutaloympäristö tarjosi taiteilijoille mahdollisuuden kokeilla uudenlaista työskentelytapaa. Perinteisen näyttelytilan sijaan teokset syntyivät suoraan ympäristössä, jota ei alun perin ollut tarkoitettu taiteelle.
Samalla syntyi uusia yhteistyösuhteita ja verkostoja taiteilijoiden, yhdistysten, muiden kulttuuritoimijoiden ja yleisön välille. Hankkeen alkuperäisessä suunnitelmassa yhtenä tavoitteena oli juuri taiteilijoiden verkostoituminen ja uudenlaisten työskentelytapojen kehittäminen.

9. Tavoitteiden toteutuminen

Hankkeen tavoitteet toteutuivat hyvin:

-uudenlainen purkutaidetapahtumaLieksaan
-syntyi uudenlainen X-taidekokonaisuus
-osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
-kaupunkiympäristön viihtyisyyden lisääminen

-eri taustoista tulevien ihmisten kohtaaminen
-paikallisen taideosaamisen näkyväksi tekeminen

LITO-hankkeen aikana syntynyt toimintamalli on siksi hyödynnettävissä myös tulevaisuudessa. Purkamista odottavia rakennuksia voidaan tarkastella mahdollisina väliaikaisina kulttuuritiloina yhteistyössä kiinteistöjen omistajien, kuntien, taiteilijoiden ja yhteisöjen kanssa.

Liitteet

1. Antero Rautiaisen kuvaama video X-taiteesta

https://youtu.be/SLM5YMdmZCk?is=o-a5rznqsfzSP4pg

2. Yle Pohjois-Karjalan juttu X-taiteesta

https://yle.fi/a/74-20237876?utm_source=social-media-share&utm_medium=social&utm_campaign=ylefiapp

Näiden lisäksi projekti sai runsaasti huomiota julkisuudessa:

Artikkelit Lieksan lehdessä kaikista kolmesta tapahtumasta

Artikkeli Karjalaisessa sekä digitaalisena että sanomalehdessä

Yle Pohjois-Karjala julkaisi haastattelun radiossa, samoin Itä-Suomen uutislähetyksessä sekä linkitetyn jutun Yle Areenassa

Haastattelu Vaskiradiossa